

Thành phố Hồ Chí Minh có trên 12.000 trí thức làm việc trong các ngành khoa học xã hội và tự nhiên, trong đó có khoảng 900 tiến sĩ, phó tiến sĩ. Đây là một lực lượng “chất xám” đáng kể được đào tạo từ hơn 30 nước trên thế giới thuộc cả hai hệ thống XHCN và TBCN, đào tạo chánh qui và chuyên tu tại chức. Trí thức thành phố có trình độ kiến thức tiếp cận với khoa học kỹ thuật hiện đại, có những nhà khoa học có trình độ lý thuyết và thực tiễn ngang tầm các nước Đông Nam Á. Song phần đông chậm được bồi dưỡng thêm những tri thức lý luận mới trên thế giới, trên một số lĩnh vực. Trí thức thành phố tuy có trình độ và hoạt động thực tiễn có kinh nghiệm phong phú song lại thiếu điều kiện đi tu nghiệp ở nước ngoài và nắm bắt thông tin mới ở nước ngoài, thiếu kiến thức về vi tính, về quản lý kinh tế trong cơ chế thị trường.

Hiện nay, tại thành phố có 16 viện, phân viện, trung tâm nghiên cứu khoa học, 39 cơ sở nghiên cứu ứng dụng khoa học kỹ thuật và 62 trường đào tạo, giáo dục chuyên nghiệp cùng với Hội đồng khoa học xã hội, Ban khoa học xã hội, Ban khoa giáo, Ủy ban khoa học kỹ thuật thành phố, Ban dân vận, Liên hiệp hội khoa học kỹ thuật thành phố. Bước đầu thành phố đã tập hợp, phát huy trí tuệ của giới trí thức trên địa bàn của mình qua các đề tài nghiên cứu khoa học trên lãnh vực xã hội, kỹ thuật và tự nhiên và đã đạt được những thành quả nhất định đóng góp thiết thực vào công cuộc xây dựng thành phố nói riêng và góp phần vào sự nghiệp chung của cả nước và khu vực.

Để có thể phát huy vai trò của trí thức hơn nữa, cần thực hiện một số chính sách sau:

- Vấn đề quan trọng đầu tiên trong chính sách đối với trí thức là các cấp ủy Đảng, chính quyền phải thấy được vai trò của trí thức và tin cậy họ trong công cuộc xây dựng và bảo vệ tổ quốc. Phát biểu tại Đại hội Đảng bộ khối cơ quan khoa giáo trung ương (ngày 4 và 5 tháng 3 năm 1991) Tổng bí thư Đỗ Mười nói: “Không có trí thức, không thể xây dựng chủ nghĩa xã hội”.

Đồng chí Tổng bí thư nhắc nhở Ban khoa giáo Trung ương “xây dựng và tổ chức thực hiện tốt qui chế dân chủ trong hoạt động khoa học trước hết là đối với khoa học xã hội. Phải tạo được môi trường thuận lợi, bầu không khí tin cậy và cởi mở để bảo đảm thực hiện dân chủ thực sự, phát huy đầy đủ quyền tự do tư tưởng của mỗi người trong quá trình tìm tòi chân lý...” “không có tự do thì cũng không có bất cứ sự sáng tạo nào trong khoa học và lý luận, đồng thời cũng phải ý thức đầy đủ trách nhiệm của mình trong việc giữ vững những nguyên tắc trong sinh

MỘT SỐ Ý KIẾN VỀ CHÍNH SÁCH ĐỐI VỚI TRÍ THỨC

PTS. HỒ HỮU NHỰT

hoạt Đảng”.

- Cần có chính sách và tạo điều kiện thuận lợi để phát huy lực lượng trí thức trong các tổ chức khoa học kỹ thuật. Cần xác định Liên hiệp hội khoa học kỹ thuật có vị trí ngang với các tổ chức quần chúng khác trong hệ thống chính trị, sớm có văn bản nhà nước về vai trò của Liên hiệp hội trong chức năng phân biện và giám định về khoa học kỹ thuật, hình thành cơ chế, qui trình rõ ràng.

- Cần tăng cường kinh phí cho các viện, trung tâm nghiên cứu khoa học kỹ thuật để đem tiến bộ khoa học kỹ thuật áp dụng vào thực tiễn Việt Nam làm cho hàng hóa của nước ta có thể cạnh tranh với hàng ngoại. Đồng thời cải thiện đời sống cán bộ khoa học kỹ thuật. Cần gắn hoạt động nghiên cứu của các trường đại học với thực tiễn

của các cơ sở sản xuất và với các tổ chức nghiên cứu khoa học khác để giúp nhau cùng phát triển.

Mỗi năm tổ chức hai đại hội trí thức: đầu đàn ở trong nước và trí thức gốc Việt Nam ở nước ngoài để họ đóng góp ý kiến cho công cuộc xây dựng và bảo vệ tổ quốc.

- Về bố trí và sử dụng trí thức, việc bố trí sử dụng đội ngũ trí thức hiện nay tuy đã có nhiều tiến bộ nhưng nói chung vẫn cần được cấp bách nghiên cứu giải quyết.

- Về chính sách đào tạo: Cần thực hiện nhất quán hai hệ A và B ở các trường cấp II, III, đại học, cao đẳng và trung học chuyên nghiệp

Tạo điều kiện cho trí thức đi kiến tập, thực tập, học tập ở nước ngoài. Có những qui định chặt chẽ khoa học để hạn chế tiêu cực trong khâu cử cán bộ đi du học và đi dự hội nghị ở nước ngoài. Thông thường cán bộ ở Thành phố tuy được ghi trong danh sách hàng đầu đi nước ngoài song quyết định từ trung ương gởi vào phần nhiều lại trễ cho nên không đi được.

Cần lập ngân hàng thông tin để trí thức và giới kinh doanh có thể tiếp cận với những thông tin mới trên thế giới, những tiến bộ khoa học kỹ thuật mới.

- Về thu nhập của trí thức và điều kiện công tác: Nói chung, đa số trí thức có thu nhập thấp không tương xứng với sự cống hiến của mình. Cho nên không ít trí thức đã qua làm việc cho các xí nghiệp tư nhân, công ty liên doanh với nước ngoài... Chính sách của nhà nước đối với trí thức khoa học kỹ thuật thể hiện trong bảng lương mới chưa ngang tầm với vai trò và cống hiến của họ. Bảng lương mới đề ra các qui định chặt chẽ cho trí thức khoa học kỹ thuật song lại không nêu ra tiêu chuẩn cho cán bộ cấp vụ trưởng, thứ trưởng trở lên...

- Trí thức bèn nhảy với thời cuộc, họ quan tâm đến vận mệnh đất nước. Do đó, cần tập trung cho công tác lý luận để định hướng bước đi của đất nước, đồng thời giải quyết một phần những ưu tư của trí thức; mặt khác cần tăng cường báo cáo thời sự, cán bộ dân vận cần đi sâu sát giải quyết những tâm tư nguyện vọng của trí thức, đề xuất với Đảng và Nhà nước những chính sách đối với trí thức để họ yên tâm cống hiến cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ đất nước.

Tóm lại, “chất xám” là tài nguyên của tổ quốc và nhân loại, nó chỉ đem lại hoa thơm trái ngọt nếu ta có chính sách đúng đắn vun trồng ♣

(Trích tham luận tại Hội thảo khoa học thực tiễn về chính sách xã hội tại thành phố HCM ngày 17, 18.11.93)